

Na svom putu prema evropskim integracijama Bosna i Hercegovina je ratificirala veliki broj konvencija i međunarodnih instrumenata – Univerzalna deklaracija UN-a o ljudskim pravima, Konvencija UN-a o pravima djeteta, Konvencija o pravima osoba s invaliditetom, Standardna pravila UN-a za izjednačavanje mogućnosti za osobe s invaliditetom – koji tematiziraju osnovna ljudska prava, ali i prava osoba s invaliditetom. Prema članovima navedenih konvencija i deklaracija, koje se odnose na opća prava, ali i prava osoba s invaliditetom Bosna i Hercegovina se obavezala da će osobama ometenim u psihofizičkom razvoju osigurati ispunjen i pristojan život, aktivnu participaciju u okviru odgojno-obrazovnog sistema, poticanje individualnog razvoja svakog djeteta na svim razinama i poklanjanje prioritetne pažnje u skladu sa njegovim sposobnostima, potrebama i interesima. Implementacija navedenih zakona i politika tj. obavezujućih članova istih je u Bosni i Hercegovini dovela do diskursa o inkluziji i inkluzivnom obrazovanju.

U skladu sa principima inkluzivnog obrazovanja „(...) škole trebaju prihvatiti svu djecu bez obzira na njihove fizičke, intelektualne, socijalne, emocionalne, jezičke ili druge osobine. Ovo se naročito odnosi na djecu sa onesposobljenjima ili nadarenu djecu, djecu koja žive na ulici i djecu koja rade, djecu iz udaljenih ili nomadskih populacija, djecu koja pripadaju jezičkim, etničkim ili kulturnim manjinama, kao i djecu iz drugih ugroženih ili marginaliziranih područja ili kategorija» (Izjava iz Salamance i Okvir za rad u obrazovanju učenika sa posebnim potrebama, stav 3.).

Prema Izvještaju o istraživanju mapiranje inkluzivnih praksi u osnovnom obrazovanju u BiH (2008: 7) prisutne su brojne prepreke efikasnom inkluzivnom obrazovanju, među kojima su navedeni socioekonomski faktori koji djecu izlažu riziku socijalnog isključivanja, sadržaj nastavnog plana i programa, negativni stavovi prema različitosti, školsko okruženje, fragmentirani razvoj ljudskih resursa, i sl.. Iako su entitetska i kantonalna ministarstva obrazovanja usvojila niz politika u cilju osiguranja pristupa i pohađanja kvalitetnog osnovnog obrazovanja za djecu sa posebnim potrebama i romsku djecu, njihova provedba je značajno ograničena nedostatkom finansijskih izdavanja, manjkom ljudskih kapaciteta za implementaciju navedenih politika, što dovodi do toga da se se propisane usluge samo djelomično pružaju, što s druge strane onemogućava uključivanje djece sa posebnim potrebama i romske djece u sistem redovnog odgoja i obrazovanja.

Specijalni izvještaj o stanju prava djece s posebnim potrebama/smetnjama u psihofizičkom razvoju (2010) koji je objavila Institucija ombudsmena za ljudska prava BiH, s ciljem identificiranja problema djece s posebnim potrebama, ističe da se Bosna i Hercegovina također suočava sa ozbiljnim zadatkom socijalne reforme koju još nije započela i čije odgađanje samo usložnjava već ionako tešku socijalnu situaciju u zemlji.

Proces inkluzivnog obrazovanja u BiH se počeo provoditi 2004. godine, nakon što je donesen Okvirni zakon o osnovnom i srednjem obrazovanju (Službeni list BiH br. 18/03). Član 19. navedenog Zakona ističe da djeca i mladi s posebnim obrazovnim potrebama stiču obrazovanje u redovnim školama i prema programima prilagođenim njihovim individualnim potrebama. Individualni program, prilagođen njihovim mogućnostima i sposobnostima, izradit će se za svakog učenika, uz obavezno određivanje defektološkog i logopedskog statusa. Djeca i mladi sa ozbiljnim smetnjama i poteškoćama u razvoju mogu se djelimično ili u cjelini obrazovati u specijalnim odgojno-obrazovnim ustanovama u slučajevima kada je nemoguće pružiti odgovarajuće obrazovanje u redovnim školama.

Pregled i analiza stanja provedena od strane Fonda otvorenog društva Bosne i Hercegovine (2013) ukazuje da je u pogledu na implementaciju i dalje evidentno da postoji veliki jaz između zakonske regulative i stvarne prakse u školama i predškolskim ustanovama. Jedan od bitnih preduslova provedbe inkluzije jeste angažman asistenata (pomoćnika) u nastavi, tj. stručnih osoba koje mogu pružiti podršku i pomoć u realizaciji nastavnog i vannastavnog procesa u odgojnoobrazovnoj ustanovi, pritom saradujući sa nastavnicima/odgajateljima,

edukatorima-rehabilitatorima, svim učenicima/djecom (i djecom s posebnim potrebama), roditeljima, pedagoškom službom i menadžmentom odgojno-obrazovne ustanove (Podrška inkluzivnom obrazovanju asistent u nastavi, 2011). Osnovni cilj inkluzivnog obrazovanja jeste povećanje mogućnosti upisa učenika s posebnim potrebama u redovne škole s ciljem uvažavanja različitosti u skladu sa kontekstualnim načelima moralnog i etičnog društva.

Za razliku od Kantona Sarajevo, gdje je prepoznata potreba za edukacijom kadra koji može odgovoriti na izazove inkluzivnog obrazovanja, Senat Univerziteta je dao saglasnost na Elaborat o opravdanosti osnivanja Odsjeka za edukaciju i rehabilitaciju u sklopu Pedagoškog fakulteta u 2016/17. akademskoj godini. Na nivou Univerziteta u Zenici ne postoji studijski program, koji bi obrazovao stručnjake ovog profila. Potrebe za istim su očigledne, kada se razmrti aktuelno stanje u obrazovanju. Prema podacima kojima raspolaže Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta ZDK broj evidentirane djece koja imaju teškoće u razvoju u 56 osnovne škole u ZDK, a koja su uključena u sistem redovnog odgoja i obrazovanja u školskoj 2016/17. godini iznosio je 384, odnosno 1,25% u odnosu na ukupan broj učenika od 1. do 9. razreda (30733). Treba naglasiti da su analizom obuhvaćeni samo podaci o djeci sa medicinskom dokumentacijom ili Rješenjem o kategorizaciji. Podaci po kategorijama: oštećenje sluha 14 (3,65%), govorno-jezičke smetnje 31 (8,07%), hronične bolesti i tjelesna oštećenja 97 (25,26%), intelektualne teškoće 49 (12,76%), ponašajni problemi 33 (8,59%), kombinovane smetnje 137 (35,68%).

Učitelji i nastavnici se suočavaju sa velikim izazovima u kontekstu provedbe inkluzivnog obrazovanja. Studijski programi koji obrazuju prosvjetne radnike često unutar svog silabusa ne posvećuju dovoljno pažnje inkluzivnoj edukaciji. Na nivou Univerziteta u Zenici postoje samo tri studijska programa Socijalna pedagogija, Predškolski odgoj i obrazovanje, Razredna nastava u okviru dvije organizacione jedinice Filozofski i Islamski pedagoški fakultet gdje je unutar silabusa u vidu obaveznih ili izbornih kolegija data mogućnost studentima da se upoznaju sa Specijalnom pedagogijom i Inkluzivnom edukacijom. Metodike inkluzivne nastave se ne izučavaju, iako su prijeko potrebne, s obzirom da je naša zemlja potpisnica mnogih međunarodnih sporazuma koji je obavezuju da provodi određene obrazovne standarde.

2.2. Procjena svrsishodnosti s obzirom na potrebe tržišta rada

Postojanost zakonskih regulativa i zvaničnih dokumenata koji definiraju koncept inkluzivnog obrazovanja u Bosni i Hercegovini i angažman asistenata u nastavi predstavljaju polazišnu osnovu za kreiranje ovog studijskog programa. Analiza stepena inkluzivnosti osnovnog obrazovanja u Federaciji Bosne i Hercegovine (2015) izdata od strane Federalnog ministarstva obrazovanja i nauke ukazuje na očigledne potrebe lokalne zajednice s obzirom na zastupljenost djece s teškoćama u razvoju u području javnog obrazovanja.

Naglasak je stavljen prvenstveno na redovne osnovne i srednje škole, specijalne škole, dnevne centre za osobe sa teškoćama u psiho-fizičkom razvoju, predškolske ustanove, učeničke domove te druge ustanove iz područja odgoja i obrazovanja.

Standardna klasifikacija zanimanja kao obavezan standard, koji se upotrebljava pri evidentiranju, zbrajanju, objavljivanju, analiziranju i publikovanju podataka, značajnih za praćenje stanja i kretanja na tržištu rada u Bosni i Hercegovini navodi pod šifrom 2341 radno mjesto – Saradnik (pomoćnik) u nastavi u osnovnoj školi.

Nadalje, studijski program Inkluzivne edukacije je u kontekstu svoje predmetno planske strukture koncipiran na način da se diplomiranim profesorima razredne nastave, diplomiranim socijalnim pedagogima nudi mogućnost diferencijalne edukacije u postupku sticanja akademskog naziva saradnik (pomoćnik) u nastavi u osnovnoj školi.

2.3. Usklađenost s misijom i strategijom Fakulteta i Univerziteta

Studijski program Inkluzivna edukacija je u cijelosti usklađen sa Strategijom razvoja Univerziteta u Zenici i misijom istog „*da doprinosi razvoju društva kontinuirano razvijajući obrazovanje, učenje i istraživački rad*“ u skladu sa postojećim resursima. Nadalje, isti odgovara potrebama razvoja programa cjeloživotnog učenja, prepoznatljivog na lokalnom, državnom i međunarodnom nivou.

Usmjerenost Islamskog pedagoškog fakulteta prema kontinuiranom poboljšanju kvaliteta postojećih studijskih programa i kreiranju novih na temelju iskustava stečenih u prethodnom periodu uključujući i potrebe na tržištu rada predstavljaju odgovor na zaključke kolegija Univerziteta u Zenici (Broj 01-03-4-3604/17) za pokretanjem postupaka otvaranja novih studijskih programa s ciljem podizanje kvaliteta studiranja na Univerzitetu u Zenici i formiranja jednog savremenog univerziteta evropske provenijencije.

Islamska pedagoška akademija u Zenici je osnovana u augustu 1993. godine Odlukom Sabora Islamske zajednice Bosne i Hercegovine od 28.08.1993. godine, a 2004. godine Islamska pedagoška akademija postaje pridružena članica Univerziteta u Zenici. Nastavni planovi i programi su usklađeni sa ECTS (European Credit Transfer System). Ovo je jedna od prvih institucija u akademskom prostoru Bosne i Hercegovine koja je svoj dvogodišnji studij transformisala na koncept 3+2+3. Od 2005.godine akademija je prerasla u fakultet tako da je sadašnji naziv Islamski pedagoški fakultet. Fakultet se finansira na osnovu sredstava iz budžeta Zeničko-dobojskog kantona. Na Islamskom pedagoškom fakultetu postoje 4 odsjeka. Trajanje studija koncipirano je prema principu 4+1+3 ili 3+2+3 u zavisnosti od studijskog programa.

Shematski prikaz studijskih odsjeka i ciklusa studija

Aktuelne društvene i obrazovne reforme zahtijevaju snažnije profiliranje znanstvenika i profesionalaca koji će posjedovati kompetencije za vrhunsko inoviranje pedagoške prakse, razvijanje i profiliranje rada odgojno obrazovnih institucija i kreiranje odnosno implementaciju adekvatnih obrazovnih politika. U posljednjih nekoliko godina zabilježen je niz velikih obrazovnih reformi na svim razinama (predškolskog, osnovnoškolskog, srednjeg i visokog obrazovanja). Svaka reforma zahtijeva kompetentno prilagođavanje i razvijanje obrazovnog sistema prema zahtjevima za usklađivanjem bosanskohercegovačkog sistema sa drugim nacionalnim sistemima u sklopu evropskih/međunarodnih integracija.

Studenti i nastavno osoblje Islamskog pedagoškog fakulteta Univerziteta u Zenici uključeni su u internacionalne programe mobilnosti koji se provode pod ingerencijom Ureda za međunarodnu saradnju UNZE. Mobilnost studenata i nastavnog osoblja se ostvaruje u okviru institucionalnog sporazuma. Izuzev što doprinosi ličnom i akademskom razvoju i profiliranju učesnika, participacija u programima mobilnosti smatra se bitnim indikatorom kvaliteta visokoškolskog obrazovanja. Mobilnost nastavnog osoblja ima za svrhu podučavanje i/ili osposobljavanje, dok se studentska razmjena odnosi na ostvarivanje dijela studijskog programa

(semestar, izrada završnog rada, studentska praksa) na visokoškolskoj ustanovi s kojom je Univerzitet u Zenici sklopio inštitucionalni sporazum. U akademskoj 2017/18. godini mobilnost se ostvaruje kroz program Erasmus +, zahvaljujući kojem je omogućeno da studenti Odsjeka za socijalnu pedagogiju ostvare dio svog studijskog programa na partnerskoj instituciji Hochschule Ludwigshafen am Rhein (Njemačka).

Odsjek za socijalnu pedagogiju Islamskog pedagoškog fakulteta, ispred Univerziteta u Zenici, u periodu od 2011. do 2014. godine bio je partner u međunarodnom Tempus projektu (EQOPP) "Jednake mogućnosti za studente sa posebnim potrebama u visokom obrazovanju" u kojem su učestvovali svi bh. javni univerziteti. Direktni rezultat ovog projekta jeste uspostavljanje tzv. ureda/centara za podršku studentima sa posebnim potrebama na svim javnim univerzitetima. Ured je dio Sistema osiguranja kvaliteta i osnovan je sa prvenstvenim ciljem pružanja podrške studentima sa posebnim potrebama u visokoškolskom obrazovanju, pa tako Ured nudi različite informacije, asistivnu tehnologiju, profesionalnu podršku u području studiranja po svim pitanjima koja se odnose na uvjete, prava i obaveze studenata sa posebnim potrebama na nivou Univerziteta u Zenici.

2.4. Uporedivost studijskog programa s studijskim programima u Bosni i EU

S obzirom na predloženu strukturu studijskog programa, koncept studiranja baziran na principima Bolonjske deklaracije, dinamika studiranja, moguća mobilnost studenata UNZE, pruža osnovne temelje da se predloženi Program uporedi sa sličnim programima unutar Europske unije.

U izradi studijskog programa Inkluzivne edukacije, korištene su i spoznaje srodnih studijskih programa iz:

- Bosne i Hercegovine (Univerzitet u Sarajevu, studijski program Inkluzivna edukacija i rehabilitacija; Univerzitet u Tuzli: studijski program Specijalne edukacije i rehabilitacije)
- Njemačke: (Evangelische Hochschule Darmstadt: Inclusive Education/ Integrative Heilpädagogik; Evangelische Hochschule Rheinland-Westfalen-Lippe: Heilpädagogik/Inklusive Pädagogik, Universität Bremen: Inklusive Pädagogik im BA Bildungswissenschaften des Primar- und Elementarbereichs.
- Austrija: (Universität Salzburg: Inklusive Pädagogik).

2.5. Povezanost s lokalnom zajednicom

S obzirom na činjenicu da je djelatnost inkluzivnih edukatora – saradnika (pomoćnika) u nastavi u osnovnoj školi vezana za mnoga i raznovrsna područja na razini lokalne ali i šire društvene zajednice, Katedra za socijalnu pedagogiju, koja bi bila matična za veći broj kolegija navedenih unutar strukture studijskog programa inkluzivne edukacije (po uzoru na studijski program Evangelische Hochschule Darmstadt Inclusive Education / Integrative Heilpädagogik) pruža veoma dobar temelj za saradnju s velikim brojem različitih institucija koje su povezane s rehabilitacijom, odgojem i obrazovanjem djece s teškoćama u razvoju, a koje su ključne za osposobljavanje budućih inkluzivnih edukatora.

Na razini ZDK, Islamski pedagoški fakultet saraduje u skladu sa svojim potrebama za izvođenje praktične nastave studenata svih odsjeka s gradskim, privatnim, vjerskim i alternativnim ustanovama ranog i predškolskog odgoja, osnovnim školama, dnevnim centrima za djecu s teškoćama u psiho-fizičkom razvoju, udruženjima, te dječjim i đačkim domovima.

Studenti studijskog programa Inkluzivne edukacije bi u skladu sa dosadašnjim pozitivnim praksama i postojećim resursima mogli aktivno participirati unutar institucija koje su povezane općenito sa odgojno-obrazovnim radom, te specifičnostima i izazovima u radu sa

djecom s teškoćama u razvoju, te na taj način i u skladu sa principima Bolonjskog procesa koji nalaže obaveznu praktičnu nastavu dobili što cjelovitiju sliku o složenosti zanimanju inkluzivnog edukatora.

S ciljem realizacije praktične nastave značajna je izuzev navedenog i saradnja sa velikim brojem udruženja koji egzistiraju na nivou ZDK-a, kao i aktivna participacija u Uredu za pružanje podrške studentima s posebnim potrebama na nivou Univerziteta u Zenici.

3. OPĆI DIO

3.1. Organizacija i trajanje studija

Na osnovu člana 53. stav (2) tačka b) Zakona o visokom obrazovanju ("Službene novine Zeničko-dobojskog kantona", broj 6/09), člana 63. stav (2) tačka c) Statuta Univerziteta u Zenici, a u vezi s članom 207. Statuta, Senat Univerziteta u Zenici na 3. sjednici održanoj 29.02.2012. godine donio je Pravilnik o organizovanju dodiplomskog, magistarskog i doktorskog studija na Univerzitetu u Zenici prema kojem je utvrđena organizacija i trajanje studija.

Organizacija nastave i provedba dodiplomskog studija inkluzivne edukacije vršit će se u skladu sa nastavnim planom i programom. Kalendar organizacije i realizacije nastave u okviru studijske/akademske godine, koji uključuje i termine za završne, popravne i dodatne popravne ispite, utvrđuje i objavljuje NNV/UNV fakulteta najkasnije 15 (petnaest) dana prije početka zimskog semestra akademske godine.

Studijski program dodiplomskog studija inkluzivne edukacije realizuje se kroz:

- a) teorijsku i praktičnu nastavu, vježbe, praktikume, seminare, i sl.,
- b) samostalan rad, kolokvije, dobrovoljni rad u lokalnoj zajednici organizovan od strane Univerziteta, odnosno fakulteta/akademije/visoke škole, i drugih registrovanih organizacija iz različitih oblasti, na projektima od značaja za lokalnu zajednicu,
- c) provjeru znanja i ocjenjivanje (testovi, završni ispit i sl.),
- d) izradu završnih radova

Studij na Odsjeku za inkluzivnu edukaciju trajao bi 3 (tri) godine, te bio vrednovan sa 180 ECTS bodova. ECTS studijski bodovi odgovaraju kriterijima Evropskog sistema prijenosa kredita – European Credit Transfer System (ECTS).

Nastavne i druge aktivnosti na Odsjeku za inkluzivnu edukaciju izvodit će se u skladu sa Statutom Univerziteta u Zenici, Pravilima Islamskog pedagoškog fakulteta Univerziteta u Zenici, te Pravilnikom o organizovanju dodiplomskog, magistarskog i doktorskog studija na Univerzitetu u Zenici.

3.2. Nastavni plan i program

Nastavni plan i program je jedinstveni dokument koji u sebi sadrži nastavni plan i nastavni program. Nastavnim planovima utvrđuju se: a) nastavni predmeti i b) ukupan broj sati predavanja, vježbi i drugih oblika nastavnog rada.

Nastavnim programima utvrđuju se: a) sadržaj nastavnih predmeta; b) način izvođenja nastave; c) način polaganja ispita i drugih oblika provjere znanja, u skladu sa studijskim programom; d) preporučeni udžbenici, priručnici i druga literatura neophodna za pripremu i polaganje ispita iz pojedinih nastavnih predmeta.

Nastavni plan i program Odsjeka za inkluzivnu edukaciju sastoji se od obaveznih i izbornih predmeta. Izborni predmeti su zastupljeni od 1. do 6. semestra.

3.3. Uvjeti za upis na studij

Upis na dodiplomski studij na Odsjeku za inkluzivnu edukaciju se vrši na osnovu javnog konkursa, koji raspisuje i njegov sadržaj utvrđuje Senat, na prijedlog NNV/UNV fakulteta uz prethodnu saglasnost Vlade Zeničko-dobojskog kantona (u daljem tekstu: Kanton) na Plan upisa studenata.

Pravo upisa na studijski program dodiplomskog studija Inkluzivne edukacije imaju sva lica koja sa završenom četverogodišnjom srednjom školom u Bosni i Hercegovini, kao i kandidati koji su srednju školu završili izvan Bosne i Hercegovine, a za koje je nakon postupka nostrifikacije/ekvivalencije utvrđeno da imaju adekvatan obrazovni stepen za nastavak školovanja.

Postupak upisa studenata se vrši u skladu sa članom 27. Pravilnika o organizovanju dodiplomskog, magistarskog i doktorskog studija na Univerzitetu u Zenici.

Prijem i upis studenata u prvu studijsku/akademsku godinu dodiplomskog studija Inkluzivne edukacije vrši se u skladu sa Zakonom, Statutom Univerziteta, i Pravilnikom o organizovanju dodiplomskog, magistarskog i doktorskog studija na Univerzitetu u Zenici, te na osnovu konačnih rezultata javnog konkursa.

3.4. Kompetencije svršenika studijskog programa

Cilj studijskog programa na Odsjeku za inkluzivnu edukaciju jeste da osposobi svršenike za rad sa djecom s teškoćama u razvoju u predškolskom odgoju i osnovnoj školi, te na taj način doprinese promicanju inkluzije unutar bosansko-hercegovačkog društva i poboljšanju kvalitete života osoba s posebnim potrebama uopće.

Po završetku ovog programa inkluzivni edukatori – asistenti u nastavi će:

- steći osnovna znanja o psihofizičkom razvoju djece,
- uviđati važnost osobitosti individualnog razvoja svakog djeteta,
- dobiti uvid u procjenu sposobnosti, potreba i interesa djece s teškoćama u razvoju,
- planirati i organizirati obrazovne aktivnosti u dogovoru sa nastavnim osobljem i stručnim saradnicima,
- neposredno pružati podršku prilikom uključivanja učenika s posebnim potrebama u razredni kolektiv,
- primjenjivati oblike, metode i sredstva rada prilagođena potrebama i sposobnostima učenika,
- biti osposobljeni za primjenu asistivnih tehnologija u nastavi,
- učestvovati u izradi pedagoške dokumentacije,
- u saradnji sa nastavnim i stručnim osobljem prilagođavati materijale za rad,
- steći vještine komuniciranja s učenicima i njihovim roditeljima,
- biti osposobljeni za timski rad,
- promovirati pedagoški i školski pluralizam,
- svojim angažmanom pozitivno utjecati na šanse učenika s ciljem uspješnog savladavanja nastavnih planova i programa,
- unaprijediti kvalitet obrazovanja djece s posebnim potrebama i samim tim povećati šanse za participacijom djece u redovnom sistemu odgoja i obrazovanja,
- slijediti etička pravila struke.

Zanimanje inkluzivni edukator – saradnik (pomoćnik) u nastavi u osnovnoj školi izvršteno je u Standardnu klasifikaciju zanimanja u Federaciji BiH pod rednim brojem 2341.

3.5. Mogućnost zapošljavanja svršenika

Iako se asistenti – pomoćnici u nastavi uobičajni u procesu inkluzije djece s posebnim potrebama u sistemu odgoja i obrazovanja u svijetu, u Bosni i Hercegovini je ovaj oblik rada relativno nov. Edukacija asistenata u nastavi nije regulirana zakonskim aktima, što otvara prostor za angažman neadekvatno osposobljenih asistenata, a to se svakako odražava na kvalitetu pružanja podrške djeci i mladima u okviru odgojno-obrazovnog sistema, nemogućnost adekvatne, stručne saradnje sa nastavnim i stručnim osobljem, adekvatne prilagodbe nastavnih sadržaja, te stručnu primjenu asistivne tehnologije u radu sa djecom i mladima s posebnim potrebama. Adekvatno osposobljen inkluzivni edukator - asistent u nastavi predstavlja jedan od temeljnih preduvjeta kvalitetne inkluzivne edukacije. Uvođenjem asistenta u nastavi mijenjaju se uvjeti obrazovanja djece s posebnim potrebama u ranom i predškolskom odgoju i osnovnoj školi.

3.6. Mogućnost nastavka studija

Zbog kompatibilnosti studijskog programa s drugim studijskim programima u Bosni i Hercegovini i Europskoj uniji studentima se otvara mogućnost studiranja na diplomskim studijima srodnih studija iz područja društvenih znanosti.

3.7. Mogućnost diferencijalnog studija

Kandidati svršenici studijskih programa Socijalne pedagogije i Razredne nastave Univerziteta u Zenici mogu završiti i studij na Odsjeku za inkluzivnu edukaciju polaganjem diferencijalnih predmeta, te tako imaju mogućnost prekvalifikacije.

Vanredni studij na Odsjeku za inkluzivnu edukaciju mogu upisati kandidati koji imaju:

- Završen preddiplomski univerzitetski studij Socijalne pedagogije i stečeno zvanje: diplomirani socijalni pedagog/socijalni pedagog, ili završen I (prvi) ciklus odgovarajućeg studija visokog obrazovanja u trajanju od minimalno tri (3) godine (180 ECTS bodova) i stečena akademska titula, odnosno stručno zvanje bachelor ili ekvivalent za oblast Socijalne pedagogije.
- Završen preddiplomski univerzitetski studij Razredne nastave i stečeno zvanje: profesor razredne nastave, ili završen I (prvi) ciklus odgovarajućeg studija visokog obrazovanja u trajanju od minimalno tri (3) godine (180 ECTS bodova) i stečena akademska titula, odnosno stručno zvanje bachelor ili ekvivalent za oblast Razredne nastave.
- Završen preddiplomski univerzitetski studij iz oblasti društveno-humanističkih nauka, prirodnih nauka, muzičke i likovne umjetnosti, religijske pedagogije, teologije, sporta i tjelesnog odgoja i stečeno zvanje profesora za odgovarajući nastavni predmet, odnosno grupu nastavnih predmeta, ili završen I (prvi) ciklus odgovarajućeg studija visokog obrazovanja u trajanju od minimalno tri (3) godine (180 ECTS bodova) i stečena akademska titula, odnosno stručno zvanje bachelor ili ekvivalent za naprijed navedene oblasti.

Također, profesori razredne i predmetne nastave koji su u školama u radnom odnosu, a zbog smanjenja broja djece gube normu, mogu završiti i studij na Odsjeku za inkluzivnu edukaciju polaganjem diferencijalnih predmeta, te tako imaju mogućnost prekvalifikacije.

Odsjek za inkluzivnu edukaciju, s ciljem prekvalifikacije polaganjem diferencijalnih predmeta, mogu završiti i profesori razredne i predmetne nastave koji su na birou za zapošljavanje ili koji su tehnološki višak u školi.

3.8. Završetak studija

Studenti na Odsjeku za inkluzivnu edukaciju završili su onda kad polože ispite predviđene Nastavnim planom i programom.

Nastavnim planom i programom, a s obzirom na narav obrazovnog profila, nije predviđen završni rad.

Vodeći se principima inkluzivnog obrazovanja „(...) škole trebaju prihvatiti svu djecu bez obzira na njihove fizičke, intelektualne, socijalne, emocionalne, jezičke ili druge osobine. Ovo se naročito odnosi na djecu sa onesposobljenjima ili nadarenu djecu, djecu koja žive na ulici i djecu koja rade, djecu iz udaljenih ili nomadskih populacija, djecu koja pripadaju jezičkim, etničkim ili kulturnim manjinama, kao i djecu iz drugih ugroženih ili marginaliziranih područja ili kategorija» (Izjava iz Salamance i Okvir za rad u obrazovanju učenika sa posebnim potrebama, stav 3.), pokrenut je novi studijski odsjek na Islamskom pedagoškom fakultetu u Zenici u akademskoj 2019/20. godini.

Studijski program Inkluzivna edukacija je u potpunosti usklađen sa Strategijom razvoja Univerziteta u Zenici i misijom istog „da doprinosi razvoju društva kontinuirano razvijajući obrazovanje, učenje i istraživački rad“ u skladu sa postojećim resursima. Nadalje, isti odgovara potrebama razvoja programa cjeloživotnog učenja, prepoznatljivog na lokalnom, državnom i međunarodnom nivou.

Postojanost zakonskih regulativa i zvaničnih dokumenata koji definiraju koncept inkluzivnog obrazovanja u Bosni i Hercegovini i angažman asistenata u nastavi predstavljaju polazišnu osnovu za kreiranje ovog studijskog programa.

Standardna klasifikacija zanimanja kao obavezan standard, koji se upotrebljava pri evidentiranju, zbrajanju, objavljivanju, analiziranju i publikovanju podataka, značajnih za praćenje stanja i kretanja na tržištu rada u Bosni i Hercegovini navodi pod šifrom 2341 radno mjesto – Saradnik (pomoćnik) u nastavi u osnovnoj školi.

Organizacija nastave i provedba dodiplomskog studija inkluzivne edukacije vrši se u skladu sa nastavnim planom i programom.

Studijski program dodiplomskog studija inkluzivne edukacije realizuje se kroz:

- a) teorijsku i praktičnu nastavu, vježbe, praktikume, seminare, i sl.,
- b) samostalan rad, kolokvije, dobrovoljni rad u lokalnoj zajednici organizovan od strane Univerziteta, odnosno fakulteta/akademije/visoke škole, i drugih registrovanih organizacija iz različitih oblasti, na projektima od značaja za lokalnu zajednicu,
- c) provjeru znanja i ocjenjivanje (testovi, završni ispit i sl.),
- d) izradu završnih radova

Studij na Odsjeku za inkluzivnu edukaciju traje 3 (tri) godine, te je vrednovan sa 180 ECTS bodova. ECTS studijski bodovi odgovaraju kriterijima Evropskog sistema prijenosa kredita – European Credit Transfer System (ECTS).

Kompetencije svršenika studijskog programa

Cilj studijskog programa na Odsjeku za inkluzivnu edukaciju jeste da osposobi svršenike za rad sa djecom s teškoćama u razvoju u predškolskom odgoju i osnovnoj školi, te na taj način doprinese promicanju inkluzije unutar bosansko-hercegovačkog društva i poboljšanju kvalitete života osoba s posebnim potrebama uopće.

Po završetku ovog programa inkluzivni edukatori – asistenti u nastavi će:

- steći osnovna znanja o psihofizičkom razvoju djece,
- uviđati važnost osobitosti individualnog razvoja svakog djeteta,
- dobiti uvid u procjenu sposobnosti, potreba i interesa djece s teškoćama u razvoju,
- planirati i organizirati obrazovne aktivnosti u dogovoru sa nastavnim osobljem i stručnim saradnicima,
- neposredno pružati podršku prilikom uključivanja učenika s posebnim potrebama u razredni kolektiv,
- primjenjivati oblike, metode i sredstva rada prilagođena potrebama i sposobnostima učenika,
- biti osposobljeni za primjenu asistivnih tehnologija u nastavi,
- učestvovati u izradi pedagoške dokumentacije,
- u saradnji sa nastavnim i stručnim osobljem prilagođavati materijale za rad,
- steći vještine komuniciranja s učenicima i njihovim roditeljima,
- biti osposobljeni za timski rad,
- promovirati pedagoški i školski pluralizam,
- svojim angažmanom pozitivno utjecati na šanse učenika s ciljem uspješnog savladavanja nastavnih planova i programa,
- unaprijediti kvalitet obrazovanja djece s posebnim potrebama i samim tim povećati šanse za participacijom djece u redovnom sistemu odgoja i obrazovanja,

slijediti etička pravila struke.

Nadalje, studijski program Inkluzivne edukacije je u kontekstu svoje predmetno planske strukture koncipiran na način da se diplomiranim profesorima razredne nastave, diplomiranim socijalnim pedagozima nudi mogućnost diferencijalne edukacije u postupku sticanja akademskog naziva **diplomirani inkluzivni edukator – saradnik (asistent) u nastavi u osnovnoj školi**.